

Suočavanje

SILOVANJE KAO RATNI ZLOČIN

GORE OD SMRTI

Dženana Karup-Druško

Među prvim optužnicama koje su napisali tužioci haškog Tribunala bila je optužnica protiv grupe grupe fočanskih ratnih zločinaca: Dragana Gagovića, Gojka Jankovića, Janka Janjića, Radomira Kovača, Zorana Vukovića, Dragoljuba Kunarca, Radovana Stankovića i Dragana Zelenovića. Njima se na teret stavljalo da su počinili zločine protiv civilnog stanovništva, ali su optuženi i za silovanje kao ratni zločin, što je bilo prvi put u historiji da se sudi za ovakvo delo. Svedočenja njihovih žrtava koja su ponovili i pred haškim sudijama otkrivaju zašto je to učinjeno, te otkrivaju svu monstruoznost zločina koje su počinili ovi ratni zločinci.

Crne noćne radnje

«Rođena sam 1973. godine u Foči. Živjeli smo u jednom malom selu gdje nas je zadesio rat. Odmah smo bili odsječeni od grada i samo smo načuli da se u Foči dešavaju strašni zločini. Narod se okupio u zbjegove i bez ikakvog cilja lutao po šumama, skrivajući se po noći u pećinama. Moja porodica je bila u zbjegu ispod planine Zelengore. Niko nije znao gdje da bježimo jer smo bili okruženi sa svih strana. Plač male djece, nemoć starih ljudi, strah i panika odraslih... to je ono što pamtim iz tih dana. A onda, trećeg jula 1992, pohvatali su nas srpski vojnici i odveli u Foču», ovako počinje ispovijest jedne od silovanih žena.

Opisala je šta joj se dalje dešavalo: «Odveli su nas u sportsku dvoranu Partizan koja je od SUP-a udaljena svega 30-tak metara. Prostorija u koju su nas zatvorili bila je prepuna. Broj žena se mijenjao, ali nas je bilo oko osamdeset. Više od 40 dana podnosila sam zla i poniženja od kojih se nikad neću oporaviti. Da li je to bila nesreća ili Božija kazna? Ne znam... To što sam preživjela gore je od smrti. Izgubila sam sve. Broj mojih poniženja, broj još uvijek živih rana, ne mogu nikome kazati jer je prevelik.»

Sjeća se prvog silovanja: «Dragan Zelenović me je udario kundakom po glavi. Pala sam bez svijesti. Kad sam došla sebi vidjela sam da mi je odjeća pocijepana. Silovao me je, a onda je bio uporan da mi nožem na grudima istetovira krsta!»

Ispričala je da su je odvodili noću sa još nekoliko djevojaka u stanove gdje su ih grupe srpskih vojnika silovale satima. Ni to im nije bilo dovoljno pa su stalno izmišljali nove načine izživljavanja i ponižavanja svojih žrtava. Ova djevojka za ono što je proživjela najviše tereti Dragana Gagovića koji je u to vrijeme bio prvi čovjek fočanske milicije. Nju lično je, izjavila je, Gagović vodio u stanove Muniba Kovačevića i Džafera Zupčevića. «U Džaferovom stanu bila je Borka, njegova supruga, koja se sa četnicima bavila crnim noćnim radnjama».

«Izrodit ćeš dobru srpsku djecu»

Sredinom jula 1992. zarobljena muslimanska djevojka je odvedena u jednu kuću u fočanskom naselju Aladža. U kući je bilo 14 crnogorskih dobrovoljaca, a onda je došao i Dragan Zelenović sa još osam vojnika. Zelenović je djevojku odveo u jednu sobu i prijeteći joj da će je zaklati silovao je. Poslije njega je ušao drugi vojnik, treći, četvrti... Zoran Vuković je bio šesti koji ju je silovao. Dok je silovao ovu nesretnu djevojku Vuković joj je grizao bradavice. Grudi su joj krvarile. Ušao je sljedeći i nastavio je mučiti, štipajući joj grudi. Od bolova se onesvijestila...

Samo nekoliko dana kasnije, ova ista djevojka ponovo je bila žrtva grupnog silovanja: Zelenović je sa grupom vojnika odveo u neku kuću u blizini dvorane «Partizan». Silovali su je i tjerali da gleda kako siluju druge djevojke. Tog 23. jula 1992, Zelenović joj je rekao: «Izrodit ćeš dobru srpsku djecu». Istu noć, nakon što su je vratili u «Partizan» po nju su došli Janko Janjić i Zoran Vuković i opet je silovali... Zbog onoga što je preživjela ova djevojka nikad neće moći imati djecu.

Uplašena devojčica

Noću su srpski vojnici policijskim i vojnim automobilima dolazili po djevojke i žene koje su bile zatvorene

u «Partizanu». Odvodili su ih u hotel «Zelengora», Srednjoškolski centar (u njemu je bio vojni štab), zatim na Velečevo (naselje u blizini Foče u kome je prije rata izgrađen najsavremeniji zatvor za žene u tadašnjoj Jugoslaviji) gdje je također bio jedan od štabova. Jedna od njih je opisala šta se tamo dešavalo: «Grupe četnika bi se redale na nama na najokrutnije načine. Iživljavali su se nad ženama i djevojčicama koje su gotovo bez svijesti ležale na podovima. Nephrekidno su krvarile... Samo smo ih prestali vidati. Pretpostavili smo da su ih ubili jer im više nisu bile 'potrebne'.»

Djevojka koja je u haškom Tribunalu svjedočila protiv Janka Janjića Tute, Zorana Vasiljevića Gice, Dragana Zelenovića Zelje, Jaska Gazdića i Zorana Matovića, ispričala je: «Sjećam se pet djevojaka od kojih je najstarija imala 27, a najmlađa 15 godina. Punih dvadeset dana su ih odvodili i dovodili. Sve su imale jake bolove zbog unutrašnjih i spoljašnjih povreda. Nephrekidno su krvarile... Samo smo ih prestali vidati. Pretpostavili smo da su ih ubili jer im više nisu bile 'potrebne'.»

Grupa kojom je komandovao Gojko Janković «čisteći» fočanska sela uhvatila je grupu od 60 civila i dovela u objekat Buk Bjele. Radi se o montažnim barakama napravljenim prije rata. U grupi su bile uglavnom žene, djeca i stari ljudi. Muškarce su postrojili pored Drine i jednog po jednog odvodili na ispitivanje. Žene su odvojili od djece prijeteci im da će biti silovane i ubijene ukoliko ne kažu gdje im se kriju muževi.

Ispitujući jednu ženu Zelenović je rekao da joj ništa ne vjeruje, a onda pozvao stražare koji su je odveli u prostoriju u kojoj je bila grupa vojnika. Silovali su je jedanput, dvaput, triput... Trajalo je satima. Nakon desetog silovanja izgubila je svijest. Polivali su je vodom, a onda je opet silovali...

I petnaestogodišnju djevojčicu koja prestrašena nije mogla da govori Zelenović je optužio da neće da mu kaže istinu. Odvela su je trojica vojnika. Svi su je silovali.

Pravda

U fočanskom Srednjoškolskom centru bio je jedan od logora u koji su zatvarane djevojke i žene muslimanske nacionalnosti. Sve su bile silovane više puta. Najčešće su dolazili tzv. «Čosini stražari» među kojima su bili i Gojko Janković, Dragan Zelenović, Janko Janjić i Zoran Vuković. Žene koje bi se pokušale oduprijeti ili protiviti dobijale su žestoke batine, a onda bi doživjele i grupno silovanje. Mnoge od njih, usljed takvog mučenja, poslije su se suočile sa teškim psihičkim problemima. Dok su jedne postale suicidalne, druge su se branile indiferentnošću, a većina ih je bila u depresiji.

U noći šestog na sedmi juli 1992, Dragan Zelenović je došao u Srednjoškolski centar. Iz grupe zarobljenih je izdvojio četiri djevojke. Odveo ih je u susjednu učionicu gdje ih je čekala grupa vojnika, a onda je napravio «raspored», koji vojnik će koju djevojku silovati.

Jedna od silovanih djevojaka iz Foče na kraju svog iskaza pred haškim Tribunalom izjavila je: «Neke od nas su doživjele i po 70 silovanja. To mučilište normalan čovjek ne može ni zamisliti. Molim vas kažite to svakome. Kažite svima da ima takvih ljudi-zvijeri tu, pored nas. Na kakvu god kaznu da ih osude, pravdi se udovoljiti ne može».

Zbog ovih zločina počinjenih u Foči Dragoljub Kunarac je osuđen na 28 godina zatvora (kaznu izdržava u Njemačkoj), Radimir Kovač na 20 godina (u zatvoru je u Njemačkoj) i Zoran Vuković na 12 godina (u zatvoru je u Norveškoj). Postupak protiv Radovana Stankovića u toku je pred sudom BiH. Dragan Gagović je ubijen prilikom pokušaja hapšenja. Gojko Janković je aktivirao bombu prilikom pokušaja hapšenja. Dragan Zelenović je nedavno uhapšen u Rusiji, čeka se njegovo izručenje haškom Tribunalu, a BiH je zatražila da mu se sudi u Sarajevu.